

Θέμα της διδακτικής πρότασης

Η 1^η φάση του Πελοποννησιακού πολέμου: Δεκαετής ή Αρχιδάμειος πόλεμος

Τάξη: Α Γυμνασίου

Στοχοθεσία

Επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να προσδιορίσουν τη δράση των αντιμαχόμενων ομάδων κατά την 1^η φάση του Πελοποννησιακού πολέμου, τη διάρκεια και τα αποτελέσματά της.

Διδακτική πορεία

Οι μαθητές/τριες, παράλληλα με τη διδασκαλία της αντίστοιχης ενότητας του βιβλίου τους, μελετούν ένα πίνακα με τα κύρια γεγονότα που συνέβησαν κατά την 1^η φάση του Πελοποννησιακού πολέμου, αποσπάσματα από το Βιβλίο Ε του Θουκυδίδη και ένα χάρτη. Στη συνέχεια, στην τάξη ή στο σπίτι τους ασχολούνται με τις δραστηριότητες που αναφέρονται παρακάτω.

Δραστηριότητες

Οι ενέργειες των Αθηναίων δημαγωγών, οι οποίοι επιθυμούσαν τη σύγκρουση με το αντίπαλο στρατόπεδο, παρέσυραν τους Αθηναίους πολίτες και ζημίωσαν την πόλη της Αθήνας. Οι Αθηναίοι δεν υπέγραψαν συνθήκη ειρήνης το 424 π.Χ., όταν η Σπάρτη βρισκόταν σε μειονεκτικότερη θέση. Η Αθήνα, τελικά, αποδυναμώθηκε.

Οι ακόλουθες δραστηριότητες θα μας βοηθήσουν να ανιχνεύσουμε τα κυριότερα γεγονότα που αποδυνάμωσαν την Αθήνα στη διάρκεια της 1^{ης} φάσης του Πελοποννησιακού πολέμου.

1^η Δραστηριότητα

Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται με τη χρονική σειρά που συνέβησαν διάφορα γεγονότα, τα οποία συνέβησαν στη διάρκεια της 1^{ης} φάσης του Πελοποννησιακού πολέμου. Με βάση τα στοιχεία του πίνακα να απαντήσετε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

Χρόνος	Γεγονότα τα οποία συνέβησαν στη διάρκεια της 1 ^{ης} φάσης του Πελοποννησιακού πολέμου
431	Ο Σπαρτιάτης βασιλιάς Αρχίδαμος λεηλατεί την Αττική
431	Ο Αθηναϊκός στόλος λεηλατεί τα παράλια της Πελοποννήσου

430	Νέα εισβολή των Πελοποννησίων στην Αττική
430	Λοιμός στην Αττική
430	Ο Αθηναϊκός στόλος με αρχηγό το Φορμίωνα λεηλατεί τα παράλια της Πελοποννήσου
429	Θάνατος Περικλή
429	Οι Αθηναίοι νικούν σε ναυμαχία στη Ναύπακτο
429	Η Χαλκιδική αποστατεί από τους Αθηναίους
428	Η Μυτιλήνη αποστατεί. Παραδειγματική τιμωρία της πόλης από τον Πάχη
425	Οι Αθηναίοι με αρχηγό το Δημοσθένη καταλαμβάνουν την Πύλο και πολιορκούν τη Σφακτηρία. Ο Κλέων καταλαμβάνει το νησί
424	Οι Αθηναίοι ηττώνται στο Δήλιον
424	Ο Σπαρτιάτης Βρασίδας δημιουργεί αντιπερισπασμό στη Μακεδονία και τη Χαλκιδική
422	Ο Βρασίδας νικά τους Αθηναίους στην Αμφίπολη. Θάνατος του Σπαρτιάτη Βρασίδα και του Αθηναίου Κλέωνα στη μάχη
421	Υπογραφή της Νικίειου ειρήνης μεταξύ Αθηναίων και Σπαρτιατών
418	Ήττα συμμάχων των Αθηναίων στη Μαντίνεια
416	Αποστασία Μήλου. Παραδειγματική τιμωρία των κατοίκων του νησιού

Ερωτήσεις

1. Να διακρίνετε ποια από τα «Γεγονότα που συνέβησαν στη διάρκεια της 1^{ης} φάσης του Πελοποννησιακού πολέμου» οδήγησαν τους Αθηναίους σε μειονεκτικότερη θέση σε σύγκριση με τους Σπαρτιάτες.
2. Ποιο ή ποια γεγονότα κατά τη γνώμη σας είχε τις σοβαρότερες επιπτώσεις στους Αθηναίους;
3. Η συνθήκη που συνομολόγησε με τους Σπαρτιάτες ο Αθηναίος πολιτικός Νικίας το 421 π.Χ. χαρακτηρίστηκε «θνησιγενής». Μπορείτε να βρείτε το λόγο με βάση τα γεγονότα που καταγράφονται στον πίνακα;

2^η Δραστηριότητα

- A. Διαβάστε τα παρακάτω αποσπάσματα από το βιβλίο E του ιστορικού Θουκυδίδη, όπου περιγράφεται το χρονικό της αντιμαχίας των Αθηναίων με τους Μήλιους το 416 π.Χ. Στη συνέχεια, να κατατάξετε τα κύρια γεγονότα αυτής της αντιμαχίας σε χρονική σειρά.

84. Το επόμενο καλοκαίρι ο Αλκιβιάδης έφτασε στο Άργος με είκοσι καράβια κι έπιασε όσους Αργείους θεωρούνταν ακόμη ύποπτοι και άνθρωποι των Λακεδαιμονίων, τριακόσιους άνδρες, και οι Αθηναίοι τους απόθεσαν για ασφάλεια στα κοντινά νησιά, σε όσα εξουσίαζαν. Εκστρατεύσανε επίσης οι Αθηναίοι εναντίον της Μήλου με τριάντα δικά τους καράβια, έξι Χιώτικα και δύο Λεσβιακά, και με χίλιους διακόσιους οπλίτες, τριακόσιους τοξότες και είκοσι ιπποτοξότες Αθηναίους, και περίπου χίλιους πεντακόσιους οπλίτες σύμμαχους νησιώτες. Οι Μήλιοι είναι άποικοι των Λακεδαιμονίων και δεν ήθελαν να γίνουν υπήκοοι των Αθηναίων, όπως οι άλλοι νησιώτες. Στην αρχή κράτησαν ουδετερότητα και έμειναν ήσυχoi. Έπειτα, όταν οι Αθηναίοι μεταχειρίζονταν βία εναντίον τους καταστρέφοντας τη γη τους, έφτασαν σε ανοιχτό πόλεμο. Όταν λοιπόν στρατοπέδευσαν στη γη τους με τη στρατιωτική αυτή ετοιμασία οι στρατηγοί Κλεομήδης του Λυκομήδη και Τεισίας του Τεισιμάχου, και πριν αρχίσουν να την καταστρέφουν, έστειλαν πρέσβεις για να κάνουν πρώτα διαπραγματεύσεις. Τους πρέσβεις αυτούς οι Μήλιοι δεν τους παρουσίασαν στη συνέλευση του λαού, αλλά τους κάλεσαν να πουν αυτά για τα οποία είχαν έρθει στους άρχοντες και τους προκρίτους. Οι Αθηναίοι πρέσβεις είπαν στην ουσία τα εξής. [...]

114. Οι Αθηναίοι πρέσβεις γύρισαν στο στρατόπεδο και οι στρατηγοί, αφού οι Μήλιοι δεν υποχωρούσαν σε τίποτε, άρχισαν αμέσως τις εχθροπραξίες, κι αφού μοίρασαν τη δουλειά στα στρατιωτικά τμήματα της κάθε πόλης, έζωσαν κυκλικά με τείχος τους Μήλιους. Ύστερα οι Αθηναίοι άφησαν φρουρά από δικούς τους στρατιώτες και συμμάχους, στη στεριά και τη θάλασσα, κι έφυγαν με το μεγαλύτερο μέρος του στρατού. Οι υπόλοιποι έμειναν και πολιορκούσαν τον τόπο. [...]

116. [...] Την ίδια εποχή οι Μήλιοι πάλι σε άλλο σημείο κυρίεψαν ένα μέρος από το τείχος των Αθηναίων που τους έζωνε, όπου οι φρουροί δεν ήταν πολλοί. Ύστερα από το γεγονός αυτό ήρθε κι άλλος στρατός από την Αθήνα, με αρχηγό το Φιλοκράτη του Δημέα. Και οι Μήλιοι, επειδή πολιορκούνταν πια πολύ στενά, έγινε μάλιστα και κάποια προδοσία από ανάμεσά τους, συνθηκολόγησαν με τους Αθηναίους με τον όρο να αποφασίσουν εκείνοι για την τύχη τους. Κι αυτοί σκότωσαν όσους Μήλιους ενήλικους έπιασαν, κι έκαμαν δούλους τα παιδιά και τις γυναίκες. Το νησί το αποικίσανε οι ίδιοι στέλνοντας αργότερα πεντακόσιους αποίκους. (Θουκυδίδου Ιστορίαι, Βιβλίο E).

- B. Στον παρακάτω πίνακα έχουν καταγραφεί μερικά κύρια επιχειρήματα που χρησιμοποίησαν οι Αθηναίοι πρέσβεις προς τους προς τους άρχοντες των Μηλίων για να τους πείσουν να παραδοθούν.

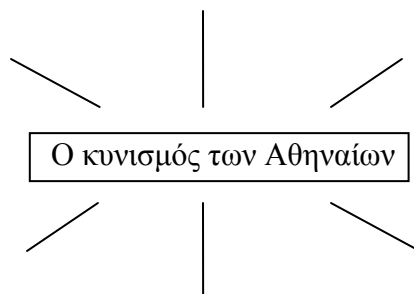
α/α	Κύρια επιχειρήματα των Αθηναίων πρέσβων προς τους άρχοντες των Μηλίων	Κατηγορία
1	85. Μη μας απαντάτε και σεις με ένα συνεχή λόγο αλλά σε κάθε σημείο που νομίζετε πως δε μιλάμε όπως είναι το συμφέρον σας, να μας σταματάτε και να λέτε τη γνώμη σας. Και πρώτα πρώτα πείτε μας αν συμφωνείτε με όσα προτείνουμε.	
2	89. Έχουμε την απαίτηση να επιδιώξουμε πιο πολύ να επιτύχουμε τα δυνατά από όσα κι οι δυο μας αληθινά έχουμε στο νου μας, αφού ξέρετε και ξέρουμε ότι κατά την κρίση των ανθρώπων το δίκαιο λογαριάζεται όταν υπάρχει ίση δύναμη για την επιβολή του κι ότι, όταν αυτό δε συμβαίνει, οι δυνατοί κάνουν ό,τι τους επιτρέπει η δύναμή τους κι οι αδύναμοι υποχωρούν κι αποδέχονται.	
3	91. Εκείνο όμως που θέλουμε τώρα να κάνουμε φανερό σε σας είναι ότι βρισκόμαστε εδώ για το συμφέρον της ηγεμονίας μας και όσα θα πούμε τώρα σκοπό έχουν τη σωτηρία της πολιτείας σας, επειδή θέλουμε και χωρίς κόπο να σας εξουσιάσουμε και για το συμφέρον και των δύο μας να σωθείτε.	
4	93. Επειδή σεις θα έχετε τη δυνατότητα να υποταχθείτε πριν να πάθετε τις πιο μεγάλες συμφορές, κι εμείς, αν δε σας καταστρέψουμε, θα έχουμε κέρδος.	
5	95. [...] δε μας βλάπτει τόσο ή έχθρα σας όσο η φιλία σας. Η φιλία σας, στα μάτια των υπηκόων μας, θα ήταν απόδειξη αδυναμίας μας, ενώ το μίσος σας απόδειξη της δύναμής μας.	
6	97. Ωστε το να σας υποτάξουμε εκτός που θα αύξαινε τους υπηκόους μας θα μας πρόσφερε και ασφάλεια, και μάλιστα αν σεις, νησιώτες και πιο αδύναμοι από άλλους δεν υπερισχύσετε απέναντί μας που είμαστε κυρίαρχοι στη θάλασσα.	
7	105. Αλλά κι εμείς νομίζουμε ότι δε θα μας λείπει η εύνοια των θεών, γιατί δε ζητούμε και δεν κάνουμε τίποτε που να βρίσκεται έξω από ό,τι πιστεύουν οι άνθρωποι για τους θεούς ή θέλουν στις αναμεταξύ τους σχέσεις. Έχουμε τη γνώμη για τους θεούς και τη βεβαιότητα για τους ανθρώπους, ότι, αναγκασμένοι από ένα φυσικό νόμο επιβάλλουν πάντα την εξουσία τους όπου είναι πιο δυνατοί.	

8	111. Γιατί όσοι στους ίσους δεν υποχωρούν, στους δυνατότερους φέρνονται φρόνιμα και στους κατώτερους δείχνονται μετριοπαθείς, αυτοί πιο πολύ προκόβουν.	
---	---	--

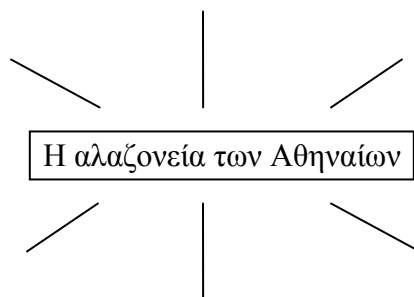
i. Να διακρίνετε ποια από τα «Κύρια επιχειρήματα των Αθηναίων πρέσβων προς τους άρχοντες των Μηλίων» χαρακτηρίζονται από: α) αλαζονεία, β) κυνισμό, γ) τη λογική της δύναμης. Να αιτιολογήσετε τις περιπτώσεις που κατά τη γνώμη σας, ορισμένα από τα «επιχειρήματα» εντάσσονται παράλληλα σε περισσότερες από μία κατηγορίες π.χ. κυνισμός και αλαζονεία. Συμπληρώστε τη τελευταία στήλη του πίνακα χρησιμοποιώντας την ακόλουθη σημειογραφία: Α (αλαζονεία), Β (κυνισμός), Γ (λογική της δύναμης).

ii. Να συμπληρώσετε τα παρακάτω σχήματα με τα κατηγορήματα κάθε κεντρικής έννοιας, τα οποία θα αντλήσετε αντίστοιχα από τα κείμενα του παραπάνω πίνακα

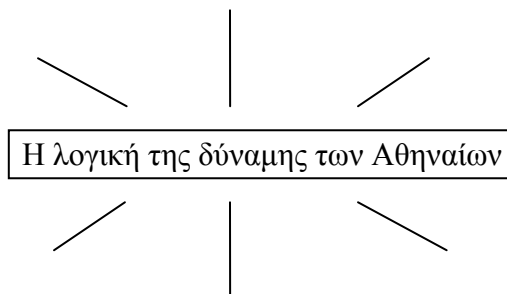
Σχήμα 1

Σχήμα 2

Σχήμα 3

3^η Δραστηριότητα

Συμβουλευτείτε τον πρώτο πίνακα που σας δίνεται παραπάνω με τα «Γεγονότα τα οποία συνέβησαν στη διάρκεια της 1^{ης} φάσης του Πελοποννησιακού πολέμου». Δείτε προσεκτικά τον ακόλουθο χάρτη και σημειώστε τα εξής:

- i. Πού εντοπίζονται οι επιχειρήσεις κατά την 1^η φάση του Πελοποννησιακού πολέμου;
- ii. Ποια ήταν η διάρκεια αυτών των επιχειρήσεων;
- iii. Ποιοι ήταν οι πρωταγωνιστές αυτών των επιχειρήσεων;
- iv. Σε υπόμνημα κάτω από το χάρτη σημειώστε σύντομα στοιχεία για τις οκτώ συγκρούσεις που έγιναν στη διάρκεια της 1^{ης} φάσης του Πελοποννησιακού πολέμου.

